

79. rocznica powstania Armii Krajowej

79 lat temu Związek Walki Zbrojnej (ZWZ) - wojsko Polskiego Państwa Podziemnego, zostało przekształcone w Armię Krajową (AK). W niedzielę (14.02) w Białymstoku złożono wieńce i kwiaty przed pomnikiem upamiętniającym największą, konspiracyjną organizację wojskową w okresie II Wojny Światowej. Hołd żołnierzom AK walczącym z wojskami niemieckimi oraz sowieckimi na okupowanych ziemiach II Rzeczypospolitej oddał Artur Kosicki, Marszałek Województwa Podlaskiego.

14 lutego 1942 roku gen. Władysław Sikorski, premier rządu RP na uchodźstwie oraz Naczelný Wódz wydał rozkaz o utworzeniu Armii Krajowej. Głównym celem przemianowania ZWZ w AK było scalenie wszystkich konspiracyjnych sił zbrojnych w okupowanym kraju, które do 1942 roku tworzyły w granicach przedwojennej Polski zarówno ugrupowania polityczne i społeczne, jak i sami oficerowie oraz żołnierze Wojska Polskiego. Powołanie AK opartej o struktury ZWZ miało ułatwić organizację poszczególnych związków zbrojnych i podporządkowanie ich jednemu dowództwu, którego rolę miała pełnić Komenda Główna AK. Istotnym elementem wspomnianego procesu było także doprowadzenie do podwyższenia rangi organizacji wojskowej do krajowych sił zbrojnych. Sformowanie konspiracyjnej armii również stanowiło polityczne podłoże, ponieważ emigracyjne władze RP zamierzały dobitnie pokazać światu, że w okupowanej Polsce nadal toczy się walka z niemieckim okupantem, a działania dywersyjne i wywiadowcze oraz akcje bojowe wojsk Polski Podziemnej, jakimi była Armia Krajowa, wnoszą olbrzymi wkład w działania zbrojne koalicji antyhitlerowskiej. Podczas niedzielnego wydarzenia mjr Czesław Chocieł, prezes Światowego Związku Żołnierzy AK Okręg Białystok przywitał zebranych.

- Zebraliśmy się tutaj, żeby uczcić 79. rocznicę powstania Armii Krajowej. My żołnierze zawsze traktowaliśmy, że jest to nasze największe i najradośniejsze święto. Dlatego, że ono dawało isierkę nadziei, że Polska jeszcze niepodległa powstanie, że nie wykreślą nas z mapy świata – powiedział mjr Chocieł, żołnierz AK, dziękując wszystkim obecnym, którzy przyszli upamiętnić rocznicę powołania armii Polskiego Państwa Podziemnego.

Marszałek Artur Kosicki przypomniał jak ważne w dzisiejszych czasach jest pielęgnowanie pamięci o największym ruchu oporu w okupowanej Europie.

- Armia Krajowa to byli bohaterowie. To były osoby, które oddały zdrowie i życie, żebyśmy żyli w wolnej, niepodległej Polsce. Dlatego powinniśmy pamiętać o tych wszystkich osobach, których nie ma między nami, ale również o tych, którzy żyją wśród nas. Powinniśmy kultywować tę pamięć i przekazywać ją młodym pokoleniom - mówił.

Hołd walczącym o niepodległą Polskę żołnierzom AK oddali również Bohdan Paszkowski, wojewoda podlaski, płk Sławomir Kocanowski, dowódca 1. Podlaskiej Brygady Obrony Terytorialnej im. gen. bryg. Władysława Liniarskiego „Mścislawa”,

przedstawiciele Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej (IPN) w Białymstoku, którzy wręczyli majorowi Chociejiowi, żołnierzowi AK, okolicznościowy medal, dziękując mu za wspieranie działalności badawczej IPN oraz mieszkańcy Białegostoku.

Założnikiem do stworzenia AK stała się powołana w nocy z 26 na 27 września 1939 roku, tuż przed kapitulacją Warszawy, Służba Zwycięstwu Polski. Jej dowódcą został gen. Michał Karaszewicz-Tokarzewski. SZP - Służba Zwycięstwu Polski została następnie przekształcona w Związek Walki Zbrojnej (ZWZ) z komendantem, gen. Kazimierzem Sosnkowskim, który przedostał się do Francji po kampanii wrześniowej. W związku z tym, że dowodzenie organizacją spoza kraju powodowało wiele trudności, po kapitulacji Francji w czerwcu 1940 roku, Naczelnny Wódz przesłał depeszę na podstawie której mianował ówczesnego płk. Stefana Roweckiego zastępcą komendanta z prawem podejmowania pilnych decyzji w razie braku kontaktu z rządem emigracyjnym do momentu przekształcenia organizacji w AK, w której objął dowodzenie.

Liczebność członków Armii Krajowej jest nieścisła. Wywiad niemiecki ocenił, że żołnierzy było od 100 do 200 tys., co jest zgodne z badaniami przeprowadzonymi przez historyków.

Komenda Główna składała się z ośmiu oddziałów: Organizacyjnego, Informacyjno-Wywiadowczego, Operacyjno-Szkoleniowego, Kwatermistrzowskiego (Zaopatrzenia), Dowodzenia i Łączności, Biura Informacji i Propagandy, Finansów i Kontroli oraz Szefostwa Biur Wojskowych (Administracja Zmilitaryzowana), miała też własnych duszpasterzy. Jako odrębną jednostkę utworzono w styczniu 1943 Kedyw (Kierownictwo Dywersji), przeprowadzający akcje dywersyjne i specjalne.

Komendantem Głównym AK pozostał Stefan Rowecki „Grot” do 30 czerwca 1943 roku, do momentu aresztowania przez Gestapo, które było spowodowane działalnością niemieckiej agentury wewnątrz struktur AK. Jego następcą został gen. Tadeusz Komorowski „Bór”.

tekst: Cezary Rutkowski

fot.: Piotr Babulewicz

